

dergaard, maa ødelægges for at forbedre Sædegaarders Avling med." Det turde imidlertid være Hensynet til Friheden for Hovedgaardene for visse Skatter, som har været Hovedgrunden til dette Forbud; jeg skal indrømme, at jeg ikke kan paastaa dette som afgjørende, men saaledes som Undtagelsen staar, er den netop en Bekræftelse af Reglen.

Nu skal jeg tillade mig at omtale nogle enkelte af Lovforslagets Paragrafer og gjøre de Bemærkninger derved, som jeg finder Anledning til. Med Hensyn til § 1 kan jeg ikke stemme for det første Stykke; jeg beder fastholdt, at jeg har angivet min Maalestol. Den første Del af § 1 paalægger Godseieren at holde et større Areal samlet end det, som der for Diebliffet er Lov eller i alt Fald Praxis; men efter Bestemmelsen i § 1 vil det omtrent blive en 4 Tønder Hartkorn eller maasse lidt mere i Stedet for 1 Tønde Hartkorn nu. Man kunde jo sige, at man fandt, at Almenvellet krævede, at der bevaredes saa store Gaardbrug, og at ingen Gaard bør have mindre i Tilliggende, end der vil blive efter den nye Bestemmelse. Man kunde sige dette, og det kunde lade sig høre, men saa mener jeg ogsaa, at man burde som Kompensation have undtaget den Jord fra Fæstevangen, som var Mertiliggende til den bestaaende Gaard end disse 4 eller 5 Tønder Hartkorn. Jeg skal dog dernæst bemærke, at uagtet jeg ogsaa betragter det som meget ussikkert, at vi i lang Tid maa beholde en uafhængig og dygtig Gaardmandsstand og navnlig, at vi maa undgaa en altfor hurtig Udstyning, saaledes at Udstyningen gaar forud for Kulturstigningen, saa er jeg dog overtydet om, at dette ikke vil blive Følgen af nogen som helst Bestemmelse, som skal have sin Støtte i en Kontrol fra Indenrigsministeren. Det er umuligt i den forestaaende Frihedsudvikling at bevare et saadant Spilleværk, om jeg saa maa sige, ligeoverfor den store Mængde af Befolkningen og ligeoverfor de Krav, som Forholdene og Udviklingen føre med sig, og selv om man vilde forbyde en Minister at give Bevillinger ligeoverfor Bønderne, saaledes som man nu paatænker at gjøre ligeoverfor Godseierne, saa vilde dog ingen Minister kunne modsætte sig

den naturlige Udvikling af Forholdene. Der er kun en eneste Magt, der kan forhindre Udstyningen, og da der er talt Meget om denne, saa maa jeg vel ogsaa her have Lov til at tale om den, og det er Anden i Befolkningen. Derfor Anden er derefter, saa vil det ske, og det behøves kun fra Lovgivningens Side, at man gjør det muligt for Bønderne, at de kunne sætte deres konservative Følelser og Interesser i Værk. Men jeg tilstaar, at jeg forstaar ikke — jeg taler nu ikke om den allernærmeste Fremtid, men ser lidt længere ud i Fremtiden —, jeg forstaar ikke, hvorledes Noget kan tro, at det skulde være foreneligt med en virkelig Frihedsudvikling, der altid maa bæres af Befolkningens Sindelag og Tænkemaade, at det ligeoverfor Befolkningen og Repræsentationen, naar Stemninger og Tilstande gaa imod, skulde være muligt for en Minister at holde Gaardene sammen, eller hvorledes det skulde passe ind i en Frihedsudvikling, at man skulde bestandigt ved Dispositioner over sin Eiendom komme og bede om det og det, og af de verende Ministre snart faae et og snart et andet Svar. Det er efter min Overbevisning uholdbart. Jeg ser derfor ikke, at der vil være vundet Stort for det Almenes Vel derved, at man forhøier Maalet for, hvad man forstaar ved en Gaard. Efter min Overbevisning komme vi, enten vi ville eller ikke, om ikke meget lang Tid ind paa en friere Benyttelse af Jorden, for ikke at sige en fuldstændig fri Benyttelse af den. — Jeg havde Meget at indvende imod § 4, da jeg maa tilstaa, at det er gaaet mig ligesom det ærede 2det Medlem for 9de Kreds (Estrup), at jeg havde læst den galt. Jeg blev derfor meget behagelig overrasket, da jeg hørte den ærede Ordfører sige, at de reiste Betænkeligheder og Klager vare aldeles uden Grund, og at det ikke var Meningen, at det overhovedet skulde kunne forbydes Godseierne at indtage Bønderjord og plante Skov derpaa, naar Parten var over 5, men at Meningen kun var, at Godseierne ikke maatte tage Jord fra Fæsterne og ikke maatte nedlægge Gaarde, hvortil de vel maatte tage Parceller og plante Skov derpaa. Jeg skal forøvrigt gjøre op-